

УДК 378.22

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.27>

Лусенко Н. В., Лусенко О. М., Матишак М. В.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті представлено теоретичний аналіз проблеми організації самостійної роботи майбутніх магістрів з дошкільної освіти, окреслено алгоритм її впровадження в освітній процес професійної підготовки. Акцентовано на ролі викладачів у процесі формування професійної компетентності майбутніх педагогів шляхом використання традиційних та інноваційних форм організації самостійної роботи. Зусилля викладачів при цьому необхідно зосереджувати на формуванні у магістрантів чітких уявлень про обрану професію в руслі професійних прав.

Обґрунтовано необхідність впровадження студентоцентрованого підходу, у контексті якого посилюється усвідомленість, внутрішня мотивація професійної підготовки, з'являються можливості для формування майбутніми педагогами власної освітньої траєкторії не лише під час навчання у закладі вищої освіти, а й під час розв'язання професійних завдань у майбутньому.

Наведено алгоритм організації та керівництва самостійною роботою студентів шляхом впровадження вибірко-вих дисциплін. А саме: професійна спрямованість освітнього компонента (навчально-змістові лінії мають спонука-ти студентів до активності, ефективної міжособистісної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу); обсяг і розподіл годин, передбачених для вивчення вибіркової дисципліни; максимальна індивідуалізація змісту самостійної роботи (врегулювання інтенсивності та продуктивності освітньої діяльності). Етапи організації самостійної роботи студентів: підготовчий (ознайомлення студентів з розподілом часу на аудиторні заняття (лекції і практичні) та самостійну роботу); організаційний етап (індивідуалізація мети, завдань, форм моніторингу і контролю самостійної роботи); мотиваційно-діяльнісний (скерування викладачем індивідуальних і групових завдань самостійної роботи на високі досягнення, творчі знахідки, оригінальні методичні розробки); контроль-оцінний етап (використання відповідних критеріїв оцінки виконаних завдань для якісного розвитку професійної компетентності). Встановлено, що найважливішим продуктом самостійної роботи майбутніх магістрів з дошкільної освіти є самостійне науково-практичне дослідження певної теми.

Ключові слова: самостійна робота студентів, майбутні магістри, професійна спрямованість, студентоцентрований підхід, індивідуалізація змісту.

Під час вступу в магістратуру відбуваються глибокі зміни в емоційно-мотиваційній сфері кожного студента, адже він, фактично, завершує своє професійне становлення і на його останньому етапі добровільно чи вимушено орієнтується на реальний освітній процес у ЗДО. Морально спрямовані соціальні мотиви майбутньої педагогічної діяльності сформовані в умовах освіти на 1-4 курсах у ЗВО активно, у взаємодії з однокурсниками та викладачами, під час особистісної взаємодії з дітьми і вихователями у процесі кожного виду практики та ін.

Суттєве значення на цьому етапі підготовки до педагогічної діяльності мають чітко представлені в ОП другого (магістерського) рівня компетентності на основі досягнутих результатів навчання. Власне вони й актуалізують СРС, яка підсилює професійну підготовку загалом. Унаслідок цього – засвоєні цінності, вимоги, а також самостійний практичний досвід спонукають магістрів досягти успіхів за власною ініціативою: на власний розсуд моделювати заняття з дітьми; структурувати процеси їхньої життєдіяльності у вільний від занять час, особливо, коли студенти працюють і навчаються за індивідуальним графіком, а також, під час педагогічної практики.

Такі ініціативи виконують роль регулятора СРС, яка не лише допомагає в його академічній, а й у безпосередній педагогічній діяльності в ЗДО. Набутий практичний досвід дозволяє швидко виявляти прогалини у теоретичній підготовці та спонукає до активного засвоєння нових знань. Для того, щоб СРС не втратила свою значущість на завершальному етапі навчання, викладачам кафедри доцільно керуватися низкою вимог і відповідних до них її характеристик.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми свідчить про те, що зміст і методика організації СРС представлено в сучасних наукових дослідженнях. О. Малихін [3] встановлює зміст і сутність самостійної навчальної діяльності студентів у порівняльному аналізі історичних аспектів і сучасності; у наукових розвідках М. Шмир [6] встановлено особливості організації самостійної роботи студентів у контексті діяльнісного підходу; О. Михайленко [4] окреслює теоретико-методологічні аспекти організації СРС; Н. Бойко [1] зосереджує увагу на особливостях використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації СРС в сучасних закладах вищої освіти; у наукових дослідженнях Повідайчик О. та Повідайчик М. [5] наведено теоретико-методологічні аспекти організації СРС під час науково-дослідницької діяльності. Попри значні наукові здобутки в контексті порушеної проблеми, потребують уваги питання щодо методики і поетапності організації самостійної роботи майбутніх педагогів під час здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Мета статті – теоретично обґрунтувати основні характеристики та вимоги до організації СРС, виокремити шляхи її вдосконалення в процесі професійної підготовки майбутніх магістрів з дошкільної освіти.

Розглянемо характеристики і вимоги до організації СРС у вимірах магістерського рівня професійної підготовки. Отож, якщо на перших курсах навчання у ЗВО основні зусилля викладачів спрямовані на формування стійкого інтересу до обраної професії, вже на етапі підготовки в магістратурі засобами вибіркової дисципліни слід формувати чіткі уявлення про обрану професію у руслі професійних прав. Їхній перелік у Державному та Професійному стандартах зумовлюють диференційований підхід до того, хто, ким і де буде реально працювати і, відповідно, актуалізує особливості, які є дотичними до цього вибору.

Оскільки дисципліна вибіркова і за переконаннями студента її вивчення має прикладне значення – суттєво змінюються взаємини між викладачем і студентом. Тобто, їх доцільно розглядати і в зворотному напрямі – студентом і викладачем.

Студент хоче знати і розраховує на рівень складності практичних завдань, які підніматимуть його щоразу на вищі щаблі професійного зростання. Посилюється і рівень складності завдань для СРС, які моделює викладач у руслі студентоцентристського принципу: кожен студент охоплений активною діяльністю у контексті майбутньої професії – від вихователя – до директора (завідувача) ЗДО. Вирішення низки спеціальних завдань для кожного студента оптимізує його самонавчання. Таким чином «майбутні педагоги визнають необхідність постійного самовдосконалення шляхом самостійного навчання у його різних формах, розвитку потреби щодо ознайомлення із педагогічними інноваціями, набуття умінь аналізувати психолого-педагогічні проблеми у руслі інтра- та інтердисциплінарного підходів» [2, с. 249].

Відтак, змінюється сам студент під впливом виконання завдань, які його вирізняють з-поміж інших одногрупників. Зміни відбуваються у способах діяльності студента, а не лише у переліку навчальних дисциплін, якими він опановує. Удосконалення способів діяльності на основі узагальнення нових теоретичних знань зумовлює позитивні внутрішні зміни студента як суб'єкта навчання, а не лише самонавчання у самостійній роботі.

Таким чином, на цьому шляху організації та керівництва СРС викладачам необхідно оптимізувати її алгоритм.

По-перше, професійна спрямованість вибіркової дисципліни (освітнього компонента/ОП). Однозначність її змістового поля, навчально-змістових ліній кожної теми (підтеми) з позицій практичної підготовки до певного виду діяльності у майбутньому спонукає кожного студента до активності, ефективної міжособистісної взаємодії в професії (викладач, відповідальний посадовець у ЗДО чи в департаменті освіти і т.д.), самореалізації, утім, із творчим підходом. Глибину профілювання змістового поля дисципліни забезпечує викладач із урахуванням не лише рівневого поділу майбутніх педагогів (молодший бакалавр, бакалавр, магістр), а й функціональних обов'язків, які вони виконують, тобто психологічні закономірності професійної діяльності на різних рівнях.

По-друге, обсяг годин на вивчення вибіркової дисципліни. Обмеження в часі (загалом 90 годин; 12 годин лекційних і 18 годин практичних – аудиторні заняття; 60 годин – самостійна робота) зобов'язує викладача чітко враховувати сумарне навантаження на студента згідно ОП, незалежно від професійної доцільності дисципліни.

По-третє, максимальна індивідуалізація змісту СРС (її частково нами описано вище). Саме принцип індивідуалізації обсягу навантаження врегульовує інтенсивність роботи зі студентами, які різняться між собою продуктивністю СР.

Здійснюючи розподіл обсягу завдань на обов'язкові й творчі, викладач враховує рівень сформованості професійних інтересів, здібностей до науково-дослідної діяльності, схильності до творчого самовиявлення. Відповідно налагоджує кількість консультацій, поетапність контролю та оцінки проміжних результатів, забезпечує студентів допоміжними матеріалами і дидактичними засобами.

Поетапна реалізація обсягу СРС обумовлює її позитивні очікувані результати, які сприяють успішному опануванню змістом дисципліни. На першому – підготовчому етапі, дуже важливо ознайомити студентів із розподілом часу між аудиторними заняттями, охоплюючи лекції та практичні й самостійною роботою над рекомендованими завданнями.

Наскрізне планування дисципліни на семестр і розписані в силабусі завдання до кожної теми оптимізують самоорганізацію студентів, зосереджують їхню увагу на доцільному доборі навчально-методичних матеріалів, пошуках ЗДО для проходження педагогічної практики, окреслення шляхів співпраці з колективом ЗДО щодо експериментальної роботи над магістерським проектом та ін. На цьому етапі важливо чітко діагностувати рівні підготовки студентів до виконання професійних обов'язків згідно їхнього вибору в рекомендованому переліку професійних прав. Загалом, це забезпечить досить прикладну спрямованість фахової підготовки.

На наступному, організаційному етапі, викладач індивідуалізує мету СРС відповідно до результатів діагностики, проводить індивідуальні консультації та в мікрогрупах, доводить до відома кожного завдання СРС і форми контролю її результатів. Із урахуванням конкретних умов, складає графік захисту письмових; графічних робіт, моделей, проєктів та ін. Такий графік планується досить гнучким і за потреби може бути відкоригований студентами чи викладачем.

Щодо основного навантаження на СРС – його виконання забезпечує третій, мотиваційно-діяльнісний етап. Ураховуючи мотиваційну сферу особистісного розвитку, на рівні магістерської підготовки позитивна

внутрішня мотивація безумовно домінує. Отож викладач, апелюючи до професійного самовизначення і необхідності досягти кожним високого рівня готовності до самостійної діяльності в ЗДО, скеровує індивідуальні чи групові завдання СРС на високі досягнення, творчі знахідки, оригінальні методичні розробки, проектування діяльності з максимальним впровадженням інноваційних технологій, зарубіжного досвіду тощо. Відповідно у таких роботах студентів простежуються професійно-ціннісні спрямування на якісні освітні послуги в ЗДО, на самовираження в конкурентних умовах з одногрупниками як молодого педагога, який чітко орієнтується в соціальних запитах на послуги, необхідні для різнобічного розвитку дітей дошкільного віку. Цей етап СРС вимагає від викладача неабияких зусиль, щоб підтримати і допомогти самоутвердитися кожному випускникові в обраній професії.

Щодо четвертого – контрольно-оцінного етапу, важливо наголосити на видах оцінювання та їхньому значенні для якісного формування компетентності. На цьому етапі викладач послуговується вже ustalеними критеріями задля оцінки по-перше, повноти опрацьованих матеріалів і підготовки інформації для презентації; стиль викладу завдання – усно, у формі письмового повідомлення; презентації із супроводом; мультимедійного запису певного заходу з відповідними коментарями;

- по-друге, емоційність викладу змісту, рівень його усвідомлення, вільне володіння інформацією, готовність поділитися своїми думками та коментарями;
- по-третє, професійна спрямованість змісту і наповнення викладу актуальними державними документами в ЗДО, актуальними матеріалами згідно чинних програм для ЗДО в Україні загалом; представленість матеріалів на основі творчого переосмислення здобутків зарубіжних учених і практиків;
- по-четверте, естетичне оформлення презентаційних матеріалів; додержання вимог до оформлення студентських робіт відповідно до їхнього виду – конспект, реферат, розробка схем і таблиць, макетів, творчесь, проекти, моделі та ін.

На окрему увагу в діяльності викладача ЗВО заслуговує оцінювання освітніх досягнень СРС у формі тестів, модульних контрольних робіт, колоквиумів у руслі контролю за самостійною роботою (КСР) студентів. Їх проводять в аудиторії або дистанційно, що дає змогу узагальнити результати, зазвичай, у 100-то бальній системі. Такі форми контролю варто розглядати як вагомий важелі впливу на самооцінку кожного студента, формування індивідуальної траєкторії самонавчання і саморозвитку.

У практичній реалізації СРС на другому освітньому рівні перелік її видів значно зростає порівняно з підготовкою фахівців на бакалаврському рівні (конспекти лекцій, підготовка практичних і семінарських занять, колоквиумів, тестування, контрольні роботи, реферати, доповіді та ін.). на етапі підготовки в магістратурі з'являється рецензування наукових статей, взаємне рецензування студентських робіт, рефератів, складання тезаурусів, словників, розробка кросвордів, укладання тестів та навчальних проєктів.

З'являється і найважливіший продукт СРС – самостійне науково-практичне дослідження певної теми. На кожному етапі написання магістерської (дипломної) роботи студент зміцнює попередньо сформовані навички опрацювання наукової, навчально-методичної літератури, відповідних довідкових та архівних матеріалів, державних документів і програм для ЗДО та ін.

Студенти удосконалюють аналітико-синтетичні навички науково-дослідної роботи, опановують ширшим арсеналом методів пошукової діяльності та математичної обробки одержаних результатів. Загалом, написання дипломної роботи суттєво розширює загальний та професійний кругозір шляхом опанування новими знаннями та розвитку творчого і критичного мислення.

Саме підготовку і прилюдний захист дипломної роботи слід розглядати не лише як найважливіший підсумок якості професійної підготовки випускника ЗВО, а й як відповідність його сформованих компетентностей до кваліфікаційних вимог у Державному професійному стандарті спеціальності 012 Дошкільна освіта.

СРС у такому орієнтовному обсязі перебуває у стані постійного розвитку, змінюються не лише види завдань для студентів, а й удосконалюється добір освітніх технологій їхнього виконання. Інноваційні технології, утім, проєктні, портфоліо, кейс-технології, інтерактивні, інформаційно-комунікативні та інші значною мірою збагачують якість СРС. Саме такі інновації зміщують вектор спрямованості освітньої парадигми із знаннєвого – до компетентнісного формування професіоналів, утім, у педагогіці.

Таким чином, можемо узагальнити викладене вище і сформулювати висновок про те, що у сучасних ЗВО важливо не лише оптимізувати види СРС, а, передусім, забезпечити умови задля стимулювання високої пізнавальної активності студентів, формування їхньої самостійності та відповідальності згідно кодексу доброчесності.

Розглянемо найефективніші, з нашого погляду, напрями організації СРС означеної спеціальності.

1. Професійна значущість результатів завдань, які виконуються за програмою СРС. Викладачу, який організовує роботу над темою, важливо пролонгувати її виклад на різні форми організації аудиторної діяльності, утім, на лекціях, наголошуючи на важливості результатів СРС і спираючись на певні спільні концепції, цитування, висновки учених. Такий виклад спонукає студента до самонавчання, позитивно мотивує його до активності. Своєрідний фактор – корисність самонавчання варто пролонгувати і у діяльність під час практики. Теми, які подаються для самостійного осмислення можуть стати цінним надбанням і для написання магістерської роботи чи підготовки наукової статті (тез) на дотичну тему.

2. До важливих напрямів ефективної організації СРС відносимо їхню участь у навчально-дослідній та науково-дослідній діяльності. На другому магістерському рівні студенти досить різносторонньо обізнані із значущістю обох видів діяльності для їхнього професійного становлення. Отож, беручи активну участь у вирішенні завдань, які передбачають творчі підходи до пошуку чи обґрунтування відповідей, працюючи з джерелознавчими матеріалами, аналізуючи та узагальнюючи практичний досвід вітчизняних та зарубіжних освітян формує індивідуальний стиль не лише практичної, а й наукової діяльності, напрацьовує методичні поради, активно моделює інноваційні варіанти організації освітнього процесу в ЗДО.

3. Наступний напрям – це активне залучення студентів до участі у нетрадиційних формах організації навчальної діяльності в аудиторних умовах. Готуючись до різноманітних тренінгів, педагогічних КВК, занять у формі круглого столу, ділової гри чи мозкового штурму або презентації проєктів на різні теми згідно програми ЗДО і багато інших, спрямовує СРС на інтенсивну самопідготовку. Своєрідний фактор – змагальна атмосфера за призові місця і перемогу в інтелектуальних змаганнях, стимулюють практичну складову педагогічної підготовки.

4. Підготовка студентів до участі в олімпіадах, а також у конкурсах наукових робіт розглядаємо особливим чинником позитивної мотивації СРС. Зазначимо, що призові місця, а навіть заохочувальні нагороди організаторів олімпіад і конкурсів, позитивно впливають на освітні досягнення загалом. Саме цей прийом забезпечення ефективності СРС слід розглядати рушієм студентської академічної мобільності не лише в межах українських вузів, а ЗВО за рубежом.

5. До цього, п'ятого напрямку, відносимо індивідуалізацію змісту завдань СРС відповідно до їхніх запитів щодо поглибленої підготовки згідно обраної професійної діяльності у майбутньому в межах гарантованих професійних прав у Державному професійному стандарті. Принцип індивідуалізації, а в нашому випадку, напрями організації СРС допомагає зреалізувати методичний аспект практичної педагогіки і забезпечити випускникам низку сформованих компетентностей. Саме вони обумовляють успішний старт у самостійну професійну діяльність і проєктування напрямів індивідуального кар'єрного зростання.

6. До безумовного напрямку, що забезпечує інтенсивність СРС відносимо професійно-ціннісну спрямованість викладача ЗВО. Високий рівень професіоналізму, що передбачає глибоке володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями та навичками, необхідними для сучасного викладача зі сформованою педагогічною етикою і громадянською позицією дозволяє йому успішно реалізувати низку актуальних дидактичних принципів, утверджувати паритетний стиль міжособистісної взаємодії всіх учасників освітнього процесу на засадах доброчесності

Слугуючи зразком для наслідування, сучасний викладач ЗВО спрямовує свої зусилля на саморозвиток студента, формування його особистісного потенціалу, утвердження в обраній професії, оволодівачи різними технологіями самопрезентації та самореалізації, а також пролонгуючи самовдосконалення шляхом навчання упродовж життя.

Представлені нами вище й інші підходи, які стимулюють СРС, слід розглядати актуальними у руслі реформування вищої освіти України та її неухильне переведення на міжнародні стандарти. Безумовний поступ сучасних ЗВО до високої якості освітніх послуг слід утверджувати як важливий чинник цивілізаційного поступу не лише нашої країни, а й людства загалом.

Водночас із напрямками діяльності викладачів ЗВО щодо актуалізації самостійної роботи студентів, важливо розглянути її технологічну складову. Власне, чіткість визначення етапів СРС, її алгоритмізація і є запорукою ефективного функціонування у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів на другому, магістерському рівні. Опишемо алгоритм СРС дещо ширше.

Отож, насамперед, слід врахувати, що студенти II освітнього рівня вже досить вичерпно обізнані з актуальністю самостійної роботи. Задля того, щоб усунути другорядні утруднення і сприяти максимальній ефективності фахової підготовки. Вона триває досить обмежений час (три семестри!) і викладачу варто забезпечити між аудиторними заняттями і СРС взаємообумовлюючий зв'язок, щоб студенти не відволікалися на малозначущі ситуації чи утруднення. У цьому контексті досить переконливе значення має цілепокладання, що започатковує СРС.

Щодо конкретизації всіх цілей підготовки у ЗВО, які чітко виписані у Державних стандартах освіти, зауважимо, що вони послідовно зреалізовані дотично до кожного освітнього компонента. Це дозволяє різносторонньо поінформувати магістрів із професійними теоріями чи доробком різних освітніх систем, а також педагогічними технологіями та досвідом їхнього використання.

Не менш важливим у СРС слід розглядати логічну відповідність її цілей у структурі професійної готовності магістрів відповідно до професійних прав. Забезпечення логічної взаємообумовленості між зазначеними складовими професійної підготовки стимулюють прогнозування майбутніми педагогами основних напрямів самоосвіти на перспективу. Позитивна внутрішня мотивація, активна пізнавальна і практична діяльність задля досягнення очікуваних результатів від СР спонукають студентів до творчого пошуку таких технологій, які можуть стати найпродуктивнішими. Таким чином, наступне, на чому викладач зосереджує свою діяльність – це забезпечення студентів якомога повнішим обсягом рекомендованої літератури, методичних порад щодо її пошуку та форм опрацювання, а також інших джерел самонавчання.

Загалом, це зосереджує увагу на доборі змісту, найдоцільнішого для СРС задля ефективної підготовки не лише до аудиторних занять, а й написання магістерської дипломної роботи. Під час добору змісту СР студенти аналогічно враховують особливості кожної навчальної дисципліни (освітнього компонента), що простежується у необхідності розробляти графіки, таблиці, матриці, а також здійснювати певні математичні розрахунки за формулами згідно обраної методики (методик).

У СРС чималої уваги заслуговують прийоми чи техніки моделювання її завдань, визначення послідовності етапів виконання кожного з них, добір певних алгоритмів, які стануть у нагоді до кожного, а не лише одного завдання. обов'язковою умовою для успішної реалізації зазначеного вище, розглядаємо глибоке усвідомлення студентами того факту, що СР охоплює завдання різного рівня складності. Отож слід мобілізувати свої зусилля над транспозиційними операціями і активно переносити інформацію з однієї дисципліни для вивчення на іншу шляхом аналітико-синтезуючих навичок. Взаємообумовленість змісту фахових дисциплін не завжди простежується відразу, тобто студентам треба вміти «зануритися», «проникнути» в сутність не лише дефінітивно-поняттєвої специфіки теми, а й у її науково-теоретичні та методичні засади. Саме так пошуки відповідей на різні завдання об'єднуються спільними науково-методологічними засадами, концепціями, підходами чи принципами.

І, нарешті, контроль, який здійснює викладач за діяльністю студентів і за результатами самостійної роботи. Технології сучасних видів контролю у ЗВО надзвичайно різноманітні, отож охоплюють усі складові освітнього процесу.

Різноманітність видів контролю об'єднує низка технологічних одиниць контролю як виду діяльності педагога. А саме – це доцільний добір засобів контролю; моделювання алгоритмів щодо кожного виду контролю: що?; коли?; в якій послідовності? як? де? (в аудиторії чи під час практики); одиниці виміру (у межах 5-ти чи 100-бальної системи за накопичувальним принципом оцінки результативності різних завдань); добір стимулів із урахуванням принципів студентоцентризму, індивідуалізації та диференціації обсягу завдань відповідно до професійних прав.

Висновки. Як бачимо, зазначені вище підходи до організації СРС охоплюють діяльність практично всіх учасників освітнього процесу ЗВО. Представлені алгоритми та етапи забезпечують цілісність, системність та ґрунтовність впровадження СРС в процес професійної підготовки магістрів з дошкільної освіти. Отож, перспективами подальших досліджень вважаємо виокремлення організаційно-педагогічних умов для успішної реалізації СРС в сучасних закладах вищої освіти.

Використана література:

1. Бойко Н. І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». К. : 2008. 27 с.
2. Лисенко Н. Підготовка магістрів – майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти: шляхи удосконалення. *Освітній простір України*. Випуск 17. Частина 2. 2019. С. 244-252. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.17.244-252>
3. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : теоретико-методологічний аспект : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. 307 с.
4. Михайленко О. Особливості організації самостійної роботи студентів у ВНЗ. *Молодь і ринок*. № 10 (129). 2015. С. 64-68.
5. Повідайчик О.С., Повідайчик М.М. Основні підходи до науково-дослідницької роботи студентів. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Вип. 1 (40). 2017. С. 216–217.
6. Шмир М. Самостійна робота студентів у контексті діяльнісного підходу в навчанні. *Молодь і ринок*. № 4 (190). 2021. С. 12-16.

References:

1. Boiko N. I. Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv v umovakh zastosuvannya informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Organization of independent work of students of higher educational institutions in the conditions of application of information and communication technologies] : avtoref. dys. ... nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity». K. : 2008. 27 s. [in Ukrainian]
2. Lysenko N. Pidhotovka mahistriv – maibutnykh pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity: shliakhy udoskonalennia [Training of masters – future teachers of preschool education institutions: ways of improvement]. *Osvitnii prostir Ukrainy*. Vypusk 17. Chastyna 2. 2019. S.244-252. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.17.244-252>. [in Ukrainian]
3. Malykhin O. V. Orhanizatsiia samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv : teoretyko-metodolohichniy aspekt : monohrafiia [Organization of independent educational activities of students of higher pedagogical educational institutions: theoretical and methodological aspect: monograph]. Kryvyi Rih : Vydavnychiy dim, 2009. 307 s. [in Ukrainian]
4. Mykhailenko O. Osoblyvosti orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv u VNZ [Peculiarities of the organization of independent work of students at universities]. *Molod i rynek* № 10 (129). 2015. S.64-68. [in Ukrainian]
5. Povidaichyk O.S., Povidaichyk M.M. Osnovni pidkhody do naukovy-doslidnytskoi roboty studentiv [Basic approaches to scientific research work of students]. *Naukovyi visnyk UzhNU. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*. Vyp. 1 (40). 2017. S. 216–217. [in Ukrainian]
6. Shmyr M. Samostiina robota studentiv u konteksti diialnisnoho pidkhodu v navchanni [Самостійна робота студентів у контексті діяльнісного підходу в навчанні]. *Molod i rynek*. № 4 (190). 2021. S.12-16. [in Ukrainian]

Lysenko N., Matishak M. Independent work of students: ways of improvement

The article presents a theoretical analysis of the problem of organizing the independent work of future masters in preschool education, outlines the algorithm of its introduction into the educational process of professional training. Emphasis is placed on the role of teachers in the process of forming the professional competence of future teachers through the use of traditional and innovative forms of organizing independent work. At the same time, it is necessary to focus the efforts of teachers on the formation of graduate students with clear ideas about the chosen profession in line with professional rights.

The necessity of implementing a student-centered approach is substantiated, in the context of which the awareness and internal motivation of professional training increases, opportunities appear for future teachers to form their own educational trajectory not only during their studies at a higher education institution, but also when solving professional tasks in the future.

The algorithm of organization and management of students' independent work through the implementation of selective disciplines is presented. Namely: professional focus of the educational component (educational and content lines should encourage students to be active, effective interpersonal interaction with all participants of the educational process); the amount and distribution of hours provided for the study of a selective discipline; maximum individualization of the content of independent work (regulation of the intensity and productivity of educational activities). Stages of organizing students' independent work: preparatory (familiarizing students with the allocation of time for classroom classes (lectures and practical) and independent work); organizational stage (individualization of goals, tasks, forms of monitoring and control of independent work); motivational and activity (directing by the teacher of individual and group tasks of independent work for high achievements, creative discoveries, original methodical developments); control and evaluation stage (use of appropriate criteria for evaluating completed tasks for the qualitative development of professional competence). It has been established that the most important product of the independent work of future masters in preschool education is an independent scientific and practical study of a certain topic.

Key words: independent work of students, future masters, professional orientation, student-centered approach, individualization of content.

УДК 378.02:004:80-057.4

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.28>

Макаренко Л. Л., Певсе А. А.

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті зазначено основні аспекти дидактичного потенціалу цифрових технологій у професійній підготовці фахівців філологічного профілю, які залежать від багатьох чинників, зокрема – інформаційно-освітнього середовища; взаємодії здобувачів освіти з викладачем та іншими студентами, його особистісних якостей, а також цілей, яких він прагне досягти у процесі електронного навчання.

Розглянуто складові процесу цифровізації педагогічної філологічної освіти, де значущими є такі цифрові технології як: телекомунікаційні технології, технології обробки великих обсягів даних (Big Data), штучний інтелект (ШІ), віртуальна (VR) та доповнена (AR) реальність, хмаро орієнтовані технології, технології бездротового зв'язку тощо.

Висвітлено тлумачення поняття «цифрова лінгвістика», окреслено її основні напрями: автоматичний аналіз і синтез текстів, створення автоматизованих інформаційно-пошукових систем, машинний переклад, атрибуція та дешифрування анонімних текстів тощо.

Проаналізовано наукові погляди вчених, які зазначають, що філолог інформаційної доби – це не лише професіонал, який повинен володіти універсальними, загальнокультурними, загальнопрофесійними компетентностями та методикою навчання, але й інноваційними педагогічними технологіями – цифровими, що впливають на підвищення успішності професійної діяльності майбутніх філологів.

Зроблено огляд використання різноманітних порталів для філологів, зокрема Мова.інфо (лінгвістичний портал), LearningApps.org (онлайн-сервіс), автоматизовані інтерактивні навчальні комплекси (AIHK) – English Platinum та Triple Play Plus!

З'ясовано, що викладання мовознавчих дисциплін ґрунтується не лише на засадах лінгводидактики, а й на різноманітних інструментах цифрових технологій, зокрема розглянуто інтерактивну дошку SMART-board, яка стала неймовірно гнучким і зручним інструментом для запису, відображення та аналізу інформації будь-якого формату, що дає можливість працювати з електронною картою, схемою, малюнком, картинкою.

Описано роботу програм автоматичного перекладу документів за допомогою яких при абсолютному незнанні іноземних мов можливо швидко отримати переклад (наприклад, при перекладі Web-сторінок та ін.); проаналізовано засоби автоматизації перекладу – електронні словники та програми перекладу (ABBYY Lingvo, PROMT, Плай, Рута, Language Master).

Доведено, що дидактичний потенціал цифрових технологій забезпечується персоналізацією освітнього процесу, розширенням можливостей індивідуальних та командних форм організації освітньої діяльності, автоматизацією процесу формування необхідних професійних навичок, формуванням сталого інтересу до обраного виду професійної діяльності.

Ключові слова: цифрові технології, цифрова компетентність, фахівець філологічного профілю, цифрова лінгвістика, лінгводидактика.